

A SZÖVETSÉGI RENDSZEREK ALAKULÁSA AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ ELŐTT

AZ IMPERIALIZMUS

- A gyarmatosítással megtörtént a világ felosztása
- Gyarmatszerzés az új, dinamikusan fejlődő nagyhatalmak (Németo., Japán, USA) számára egy módon lehetséges:
- A világ újrafelosztása révén
- A saját nemzet világuralmának biztosítása válik eszményképpé
- Cél: impérium kiépítése
- nagyhatalmi nacionalizmus

A BALKÁNI HELYZET

- **Keleti kérdés:** a meggyengült Török Birodalom öröksége körül kialakult nagyhatalmi érdekellentétek és a balkáni népek törekvései.
- Köv.: a leigázott népek önállósulási törekvései
- 1829. Görögország független
- Szerbia: 1867-től független
- Románia: krími háború után jött létre (Moldva: Havasalföld) – 1862. a nagyhatalmak elismerik
- De: a félszigeten az etnikumok keverten helyezkedtek el – köv.: mindegyik etnikum ki akarja terjeszteni a hatalmát (szinte) az egész félszigetre
- **1877-78-as orosz-török háború**
- Előzménye: 1875. Felkelés Boszniában – majd: áttérjed Bulgáriára és Szerbiára
- de: török győzelem - köv.: 1877. Oroszország támadása Töröko. ellen
- orosz győzelem
- Köv.: **San Stefanoi béke:** a szultán a főváros kivételével lemondott az európai területeiről (azaz kiszorult a Balkánról)
- Orosz cél: Nagy-Bulgária létrehozása (orosz befolyás alatt)
- Ez: a status quo felborulását eredményezte volna
- Köv: Angol flotta megjelenése a Boszporusznál
- Oroszország kénytelen beleegyezni a nemzetközi rendezésbe
- **1878. Berliini kongresszus**
- Oroszországé: Besszarábia
- Monarchia: Bosznia-Hercegovina (ok: megakadályozni azt, hogy Szerbia elfoglalja Dalmáciát + hogy egyesüljön Montenegróval) okkupálása (megszállása)
- Török Birodalom: Macedónia, Albánia megtartása
- Bulgária: kettéosztották - Szerbiához tartozik egy része
- Románia (megkapta Dobrudzsát – Besszarábiáért cserébe), Szerbia és Montenegró : teljesen független, önálló államok
- DE: a feszültségek nem oldódtak föl: sem a nagyhatalmak, sem a balkáni népek nem tudták elfogadni a rendezést
- Köv: **balkáni tűzfészek, balkáni lőporos hordó**

ANGLIA

- A kapitalizmus fellegvára: világbirodalmi pozíció
- Célja: India birtoklásának biztosítása + további területek megszerzése
- Afrikai gyarmatai: Egyiptom, Szudán, Kenya, Rhodésia, Nigéria, stb + Cecil Rhodes terve: fokföldi vasútvonal építése
- Az ázsiai angol gyarmatokhoz vezető legrövidebb út: Gibraltár- Szezi-csatorna-Áden feletti ellenőrzés biztosítása a célja
- Vetélytárs: Németország – (Törökország + a Közel-kelet felé akar terjeszkedni) + a német hadiflotta fejlesztése
- Köv.: Hadiflotta fejlesztésének a programja Angliában is - flottaépítési verseny, de Anglia alulmarad
- Köv.: az angol kormány Franciaországhoz és Oroszországhoz közeledik:

FRANCIAORSZÁG

- Sikeres gyarmatszerző politika: Algéria, Tunézia, Szenegál, Indokína, Marokkó, Nyugat-Afrika
- Vetélytárs: Németország
- Ok: Elzász-Lotharingia
- Gyarmati versengés is – Marokkó
- Franciaország európai politikája: lengyel, cseh, román, délszláv nemzeti törekvések támogatása, mivel ez gyengíti NO-t és a Monarchiát.

OROSZORSZÁG

- Gyarmatosítás: Ázsiában – Nyugat-Szibériából kiindulva dél és kelet felé: Mandzsúria, Afganisztán
- kelet-szibériai vasútvonal építése
- Balkán felé is terjeszkedik - köv: ellentét a Monarchiával
- Orosz cél: melegtengeri kikötő megszerzése - köv.: ellentét Angliával (Gibraltár miatt)
- És: ellentét Németországgal – ok: a német terjeszkedés fő iránya a Törökország – bagdadi vasút!)
- Ázsiai terjeszkedés miatt fő ellenfele: Japán
- 1904/05. orosz- japán háború – Oroszo. gazdasági elmaradottsága miatt veszít
- köv: Antant létrejötte

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK:

- az európai ügyektől való elzárkózás politikája
- a világ gazdaságilag legfejlettebb, vezető nagyhatalma
- az amerikai kontinensre és a Csendes-óceán térségére koncentrálnak

JAPÁN

- Meidzsi-reformok következménye: modernizáció + gazdasági fejlődés
- Köv: terjeszkedés Kína felé - Tajvan elfoglalása
- 1904-1905-ben az orosz-japán háború: Mandzsúria megszerzése

OLASZORSZÁG

- Gyarmati törekvések: Tunézia megszerzése a célja – köv: ellentét Franciaországgal
- A Földközi-tenger legyen „olasz beltenger”- köv.: ellentét a Monarchiával + a Monarchia birtokolt olaszlakta területeket, amiket Olaszország meg akar szerezni (irredenta)
- gazdaságilag, katonailag gyenge

AZ OSZTÁR-MAGYAR MONARCHIA

- Németország és Ausztria-Magyarország szövetsége szilárd maradt
- Külpolitika: a Balkán felé terjeszkedne, DE! a Monarchia gyengesége (gazdaságilag, katonailag) miatt ráutalt a német szövetségre
- Balkáni pozíciók meggyengülése: Olaszország is jelentkezett (irredenta) igényeivel
- Szerbiával: kiélezett ellentét (Bosznia-Hercegovina megszállása miatt - 1878: az orosz-török háborút lezáró berlini kongresszus rendelkezése értelmében!!!)

NÉMETORSZÁG

- 1871. január 18. Német Császárság létrejötte + Elzász és Lotharingia bekebelezése
- Dinamikusan fejlődő gazdaság - megelőzi Angliát gazdasági fejlettség tekintetében!!!
- Bismarck: célja Franciaország elszigetelése, a revans megakadályozása – ezért:
- Kontinentális hatalmi egyensúly kialakítására törekedett:
- **1873. Három Császár Szövetsége** - hagyományos szövetség (Három császár szöv. felújítása)
- DE: Gyenge pont!!!!: a Balkán
- Oroszok: a Balkán miatt szembekerülnek a Monarchiával és Angliával
- Az Oszmán Birodalom gyengülése miatt a Balkánra Oroszország akar bejutni
- Anglia és az OMM ezt meg akarja akadályozni

A HÁRMAS SZÖVETSÉG létrejötte: orosz és franciaellenes

- Bismarck felismerése: a Monarchiát és Oroszországot nem tudja egy szövetségben tartani.
- Bismarck döntése: a Monarchiával köt szövetséget, ebből kihagyja Oroszországot
- **1879. Kettős Szövetség:** Németország és a Monarchia (Bismarck és Andrássy Gyula gróf): Németország támogatja a Monarchiát egy esetleges orosz támadás esetén
- **1882. Hármasszövetség:** Olaszország csatlakozása – az olaszok a franciákkal szemben kaptak támogatást – cserébe: feladták a Monarchiával szembeni irredenta törekvéseket
- 1883. Románia csatlakozik a Hármasszövetséghez (Oroszországgal szembeni területi követeléseit akarja megvalósítani)
- II. Vilmos törekvése: német vezetésű „Közép-Európa” (Mitteleuropa) megteremtése + gyarmatszerzés
- Gyarmati törekvések: Közel-Kelet, Afrika, Csendes-óceán térsége
- Ennek megfelelően: hadseregfejlesztés, flottaprogram, tőkebehatolás Törökországba
- Ellenfelek: Franciaország, Oroszország és Anglia

AZ ANTANT létrejötte

- 1893. orosz-francia szövetség (ok: II. Vilmos agresszív külpolitikája miatt az oroszok a franciák felé közelednek)
- Német flottaépítési program köv.: az angolok a franciákhoz közelítenek + saját flottaprogram
- 1904. angol-francia szövetség: entente cordiale: Németország ellen irányul
- 1904-1905. orosz-japán háború - rávilágít Oroszország gyengeségére
- Köv. 1907. Orosz-angol szövetség létrejötte - ok: a meggyengült Oroszország nem jelent komoly veszélyt Angliának – ezzel létrejön az antant